

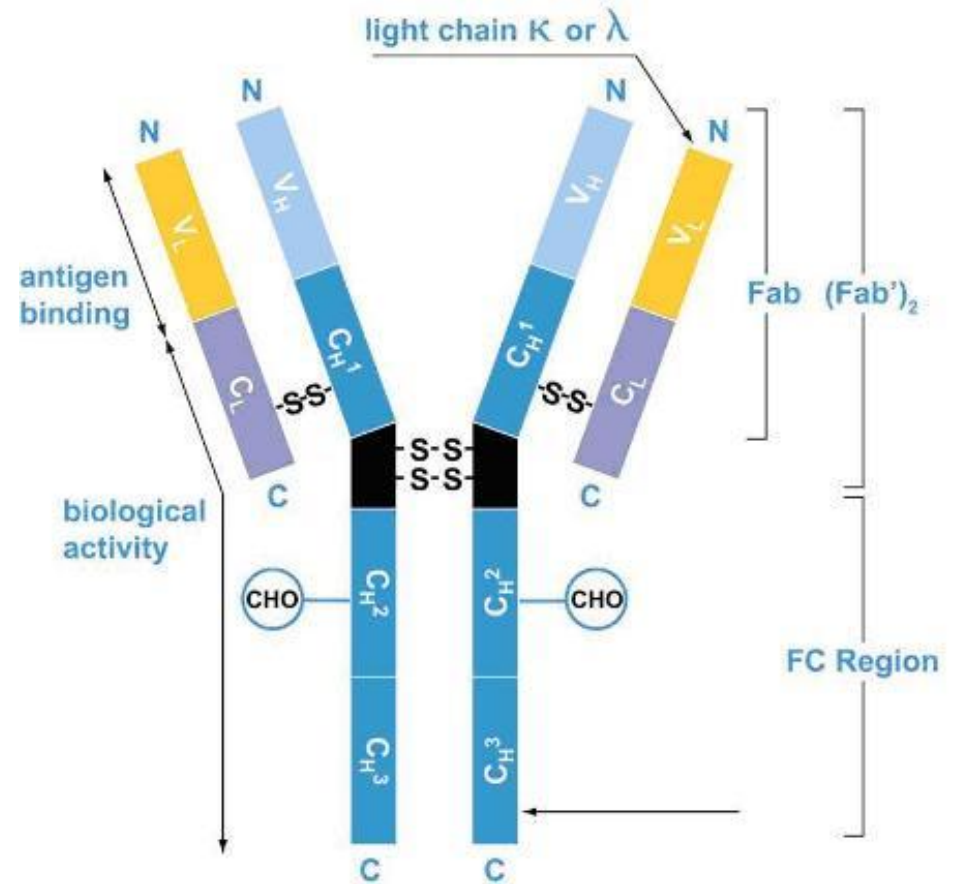
Μηχανισμοί ανοσογονικότητας των θεραπευτικών πρωτεϊνών

Θάνος Κουτρούμπας
Ρευματολόγος
Βόλος

Λευκάδα, 21-24 Ιουνίου 2012

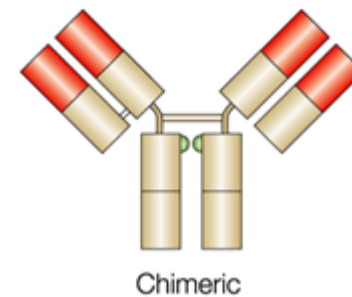
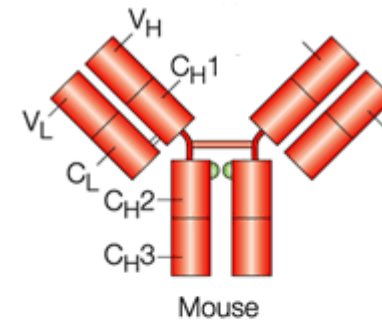
Μοριακή δομή βιολογικών φαρμάκων

- Σταθερό τμήμα
- Τμήμα σύνδεσης αντιγόνου

Μοριακή δομή βιολογικών φαρμάκων: χιμαιρικά αντισώματα

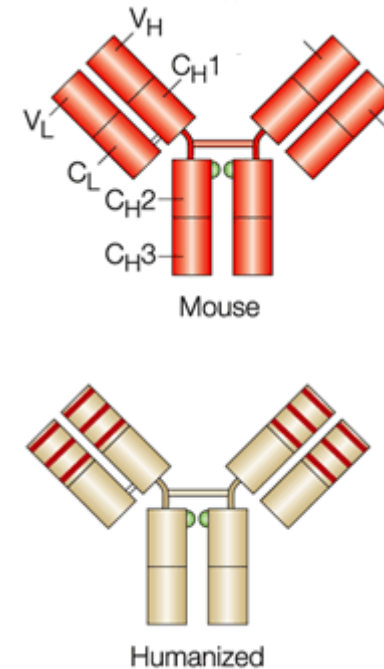
Ανθρώπινο αντίσωμα στο
οποίο έχει συνδεθεί τμήμα
σύνδεσης αντιγόνου από
ποντίκι

Infliximab
Rituximab

Μοριακή δομή βιολογικών φαρμάκων: εξανθρωπισμένα αντισώματα

Ανθρώπινο αντίσωμα στο οποίο έχουν προστεθεί συγκεκριμένα σημεία από αντίσωμα ποντικού (complementarity-determining regions-CDRs) στο τμήμα σύνδεσης αντιγόνου

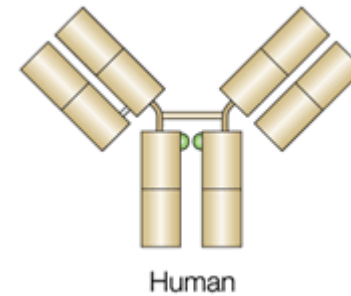
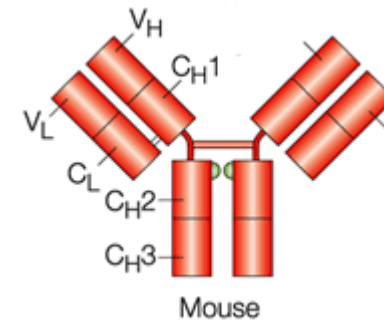
Tocilizumab

Μοριακή δομή βιολογικών φαρμάκων: ανθρώπινα αντισώματα

Hybridoma technology

Phage display technology

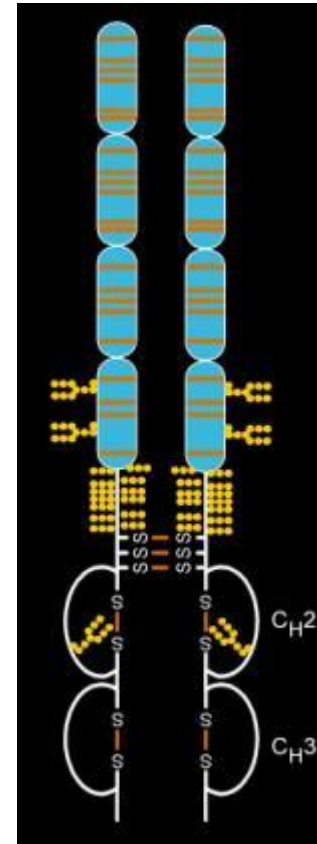
Transgenic mice

Adalimumab
Golimumab

Μοριακή δομή βιολογικών φαρμάκων: πρωτεΐνες σύντηξης

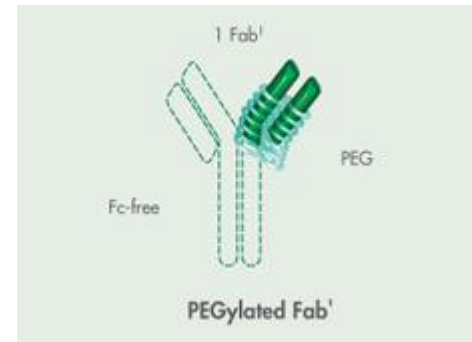
Σύντηξη θεραπευτικού
τμήματος με το σταθερό
τμήμα ανθρώπινης IgG

Etanercept
Abatacept

Μοριακή δομή βιολογικών φαρμάκων: Τμήμα ανοσοσφαιρίνης

Τμήμα εξανθρωπισμένου
αντισώματος (Fab)
συνδεδεμένο με Polyethylene
glycol (PEG)

Certolizumab pegol

Fact

Όλα τα θεραπευτικά πρωτεϊνικά προϊόντα προκαλούν την παραγωγή αντισωμάτων

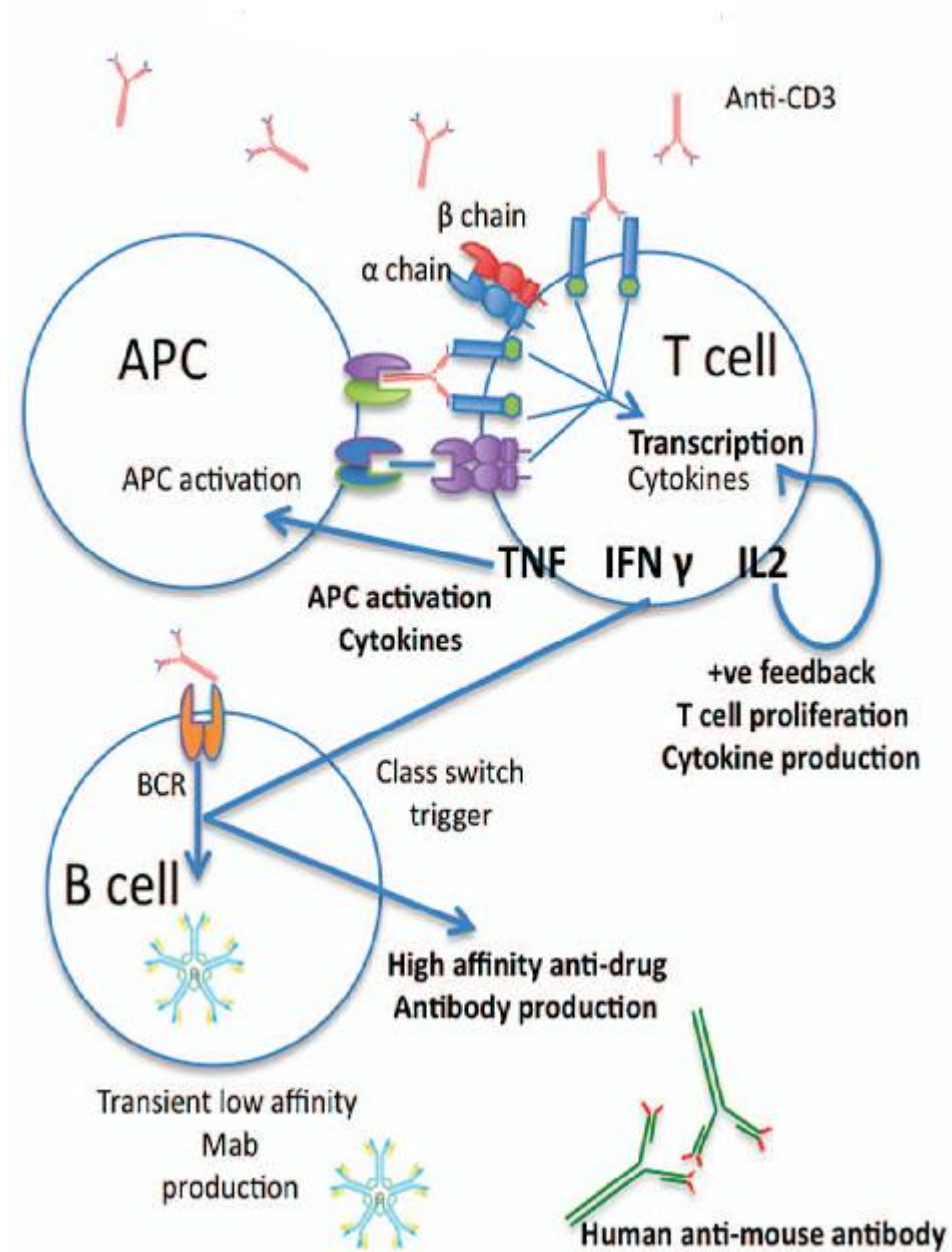
Ο μηχανισμός

Αντιγονοπαρουσίαση

Ενεργοποίηση Τ λεμφοκυττάρου

Ενεργοποίηση Β λεμφοκυττάρου

Παραγωγή αντισωμάτων

Από τι επηρεάζεται η αντιγονικότητα ;

1. Φάρμακο
2. Ασθένεια
3. Ασθενής
4. Μέθοδο μέτρησης!

Από τι επηρεάζεται η αντιγονικότητα ;

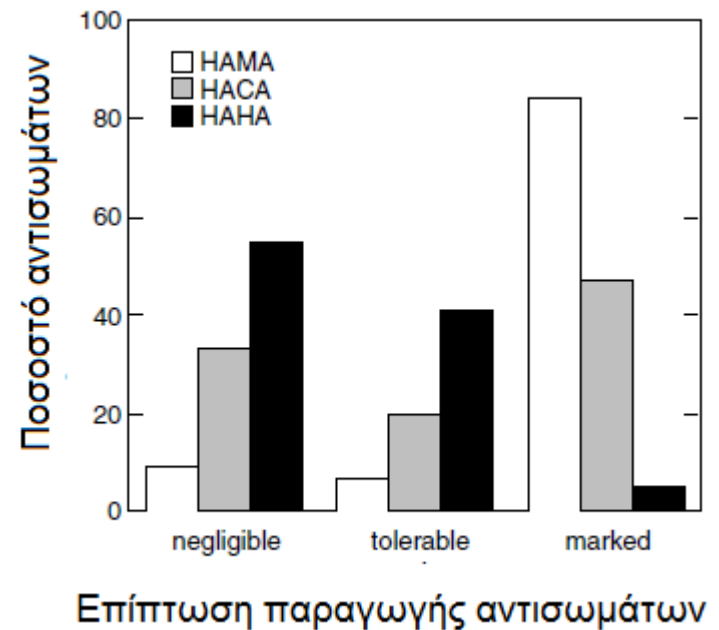
Μοριακή δομή;

Θεωρητικά:

- Αντιγονικότητα

χιμαιρικά > εξανθρωπισμένα >
ανθρώπινα αντισώματα

- Η πεγκυλίωση μειώνει την αντιγονικότητα

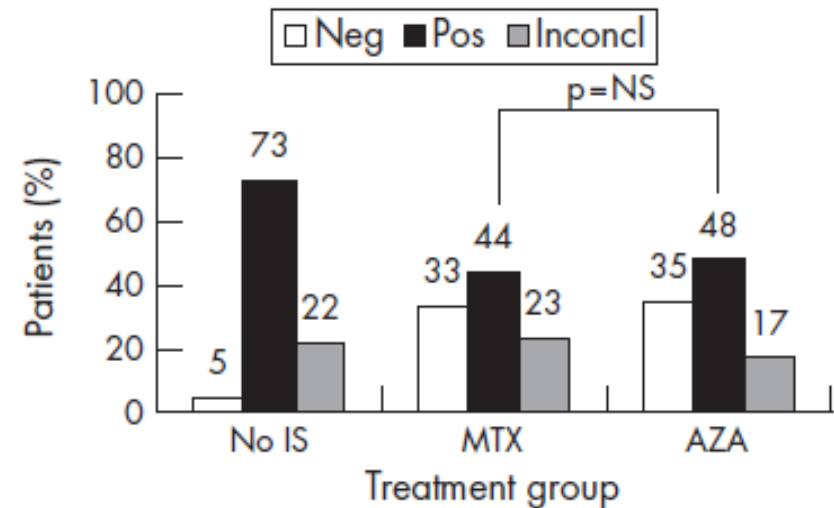
Hwang and Foote, Methods 2005

Από τι επηρεάζεται η αντιγονικότητα ;

Ταυτόχρονη ανοσοκατασταλτική αγωγή;

Η συνχορήγηση MTX μειώνει
το ποσοστό παραγωγής
αντισωμάτων

Το ίδιο συμβαίνει με AZA και
κορτικοειδή

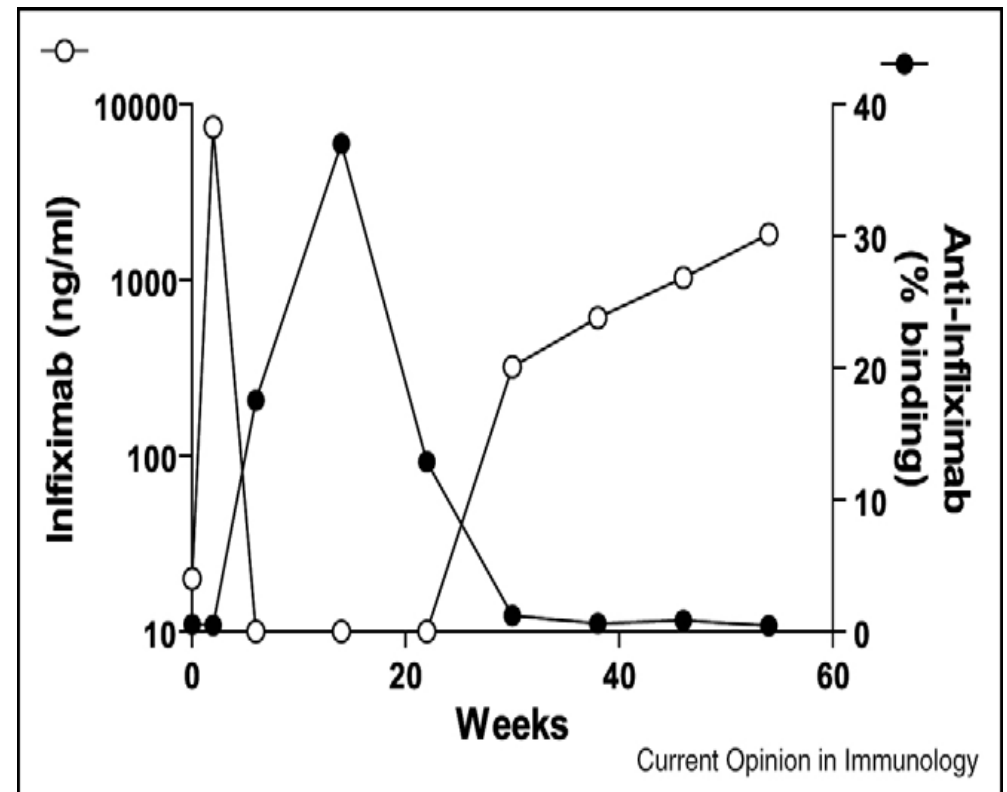

Van Assche, Gut 2011
Vermeire et al, Gut 2007

Από τι επηρεάζεται η αντιγονικότητα ;

Δόση;

Οι μεγαλύτερες δόσεις (και συγκεντρώσεις) των βιολογικών φαρμάκων σχετίζονται με μειωμένη αντιγονικότητα

Aarden et al, Curr Opin Immunol 2008

Από τι επηρεάζεται η αντιγονικότητα ;

Νόσημα;

Ρευματοειδής αρθρίτιδα

Συστηματικός ερυθηματώδης
λύκος

Νόσος Crohn

Ελκώδης κολίτιδα

Ψωριασική αρθρίτιδα

Αγκυλοποιητική
σπονδυλοαρθρίτιδα

Καρκίνος

Αιματολογικές κακοήθειες

Πολλαπλή σκλήρυνση

Από τι επηρεάζεται η αντιγονικότητα ;

Νόσημα;

Αδύνατη η σύγκριση:

- Διαφορετικά δοσολογικά σχήματα
- Διαφορετικές συνχορηγούμενες θεραπείες
- Διαφορετικές μέθοδοι ανίχνευσης
- Διαφορετικοί πληθυσμοί

Από τι επηρεάζεται η αντιγονικότητα ;

Ασθενής;

Πολυμορφισμοί γονιδίου IL-10
σχετίζονται με μειωμένη
αντιγονικότητα

SNP, genotype	Anti-adalimumab antibodies		OR (95% CI)	<i>P</i>
	No. (%) negative (n = 167)	No. (%) positive (n = 25)		
-2849				
AA or GA	78 (47)	17 (68)		
GG	89 (53)	8 (32)	0.41 (0.17–1.01)	0.05
-1082				
GG or GA	121 (73)	25 (100)		
AA	46 (28)	0 (0)	0.05 (0.003–0.86)	0.001
-819				
TT or TC	77 (46)	4 (16)		
CC	90 (54)	21 (84)	4.49 (1.48–13.65)	0.004

Bartelds et al, Arthritis Rheum 2009

Συγκριση μεταξύ διαφόρων τύπων αντισωμάτων έναντι φαρμάκου

- Πολυκλωνικά
- Εναντι ολόκληρου του ανισώματος ή τμήματος (πχ infliximab, abatacept)
- Παροδικά ή μόνιμα;
- Εξουδετερωτικά ή όχι;

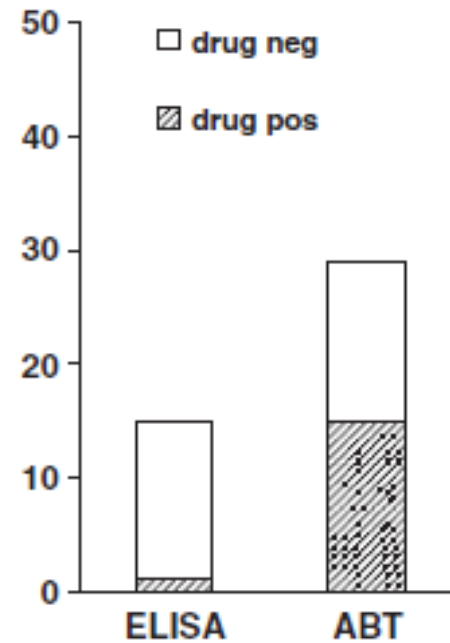
Η αντιγονικότητα επηρεάζεται από τη μέθοδο μέτρησης

- ELISA
- Antigen binding assays
- Ψευδώς θετικά:
Ρευματοειδείς παράγοντες
- Ψευδώς αρνητικά:
Παρεμβολή φαρμάκου (drug interference)

Drug interference

ELISA

Δεν μετρούνται τα αντισώματα που είναι συνδεδεμένα με φάρμακο (ψευδώς αρνητικό)

Hart et al, JIM 2011

Μέτρηση αντισωμάτων ή μέτρηση φαρμάκου;

		Disease control		
		Optimal	Acceptable	Inadequate
Serum level	High	Dose reduction	Dose unchanged [*]	Switch
	Target range	Dose unchanged	Consider increasing the dose ^{#*}	
	Low	Dose unchanged [§]	Increase the dose [#]	

Mulleman et al, Joint Bone Spine 2012